

Newsletter

VERENIGING BEDRIJFSLEVEN CURAÇAO

NEWSLETTER OKTOBER 2015

1.EDITORIAL

2.ECONOMIE

- **Ontwerp landsverordening niet toekennen van de bezoldiging 2016 voor overheidsdienaren**
- **Reparatie fiscale wetgeving per januari 2016**
- **Ontwerp landsverordening optimalisering overheid gelieerde entiteiten 2015**

3.RAPPORTEN

- **Lijst meest concurrerende landen van de wereld, World Economic Forum**

4.(Nieuwe)wetgeving

5.ECONOMISCHE INDICATOREN

1.EDITORIAL

Alle indicatoren wijzen in de richting dat de kosten van het overheidsapparaat niet in verhouding staan tot de geleverde prestaties. De hoge personeelslasten (36% van de begroting, 41% van de belastinginkomsten, 11% van het BBP) overtreffen de internationale benchmarks. Zo zouden volgens internationaal onderzoek de personeelskosten van de overheid niet meer dan 7% van het BBP mogen bedragen. Wat de zaak verergerd is de dalende arbeidsproductiviteit welke zich volgens publicaties van het IMF in de afgelopen jaren heeft gemanifesteerd. De algemene opvatting dat hoge lonen tot hoge arbeidsproductiviteit leiden gaat hier kennelijk niet op. De gevolgen van deze ongewenste mix van hoge loonkosten en afnemende arbeidsproductiviteit manifesteren zich onder andere in de vorm van financiële perikelen bij het Land (tekorten en toename van de staatsschuld), een verstikkende bureaucratie, vertraging, niet nakomen van afspraken, gebrekkige controle kortom tot anarchistische toestanden. De repercussies van deze situatie zijn onder meer economische stagnatie, toenemende claims, een cultuur van niet langer nakomen van eigen verantwoordelijkheid hetgeen tot uiting komt in onder anderen het niet betalen van belastingen, premies sociale lasten, utiliteitsrekeningen, op illegale wijze zich toe-eigen van grond om hierop te bouwen en onverzekerd rondrijden.

De Regering is zich ervan bewust dat dit niet de juiste ontwikkelingsrichting is en doet terecht pogingen om de trend om te buigen en corrigerend op te treden. De ontwerp landsverordeningen niet toekennen van loontreden 2016 en optimalisering overheid gelieerde entiteiten zijn hiervan concrete voorbeelden. Helaas moet worden geconstateerd

dat er grote verdeeldheid, ook binnen de coalitie, heerst getuige de reactie van Statenleden op met name het voorstel van de Regering om de lonen in de publieke sector in 2016 te bevroeren.

Het is te hopen dat de Statenleden op hun schreden terugkeren en alsnog de Regering steunen in het streven de personeelslasten in de publieke sector te verlagen.

De hiervoor gesignaleerde verdeeldheid beperkt zich niet alleen tot het bestuurlijk politiek gebeuren maar is in vrijwel alle geledingen doorgedrongen hetgeen tot uiting komt is de vele rechtszaken die worden aangespannen met als eis hoge dwangsommen en financiële claims. De grote verdeeldheid draagt niet bij tot een gezonde en duurzame ontwikkeling van het eiland. Integendeel het werkt zeer stagnerend en ontmoedigend. Op deze wijze wordt het moeilijk om de hoofddoelstellingen (“Nation building”, duurzame economische groei, verbetering niveau onderwijs en deugdelijk bestuur) welke opgenomen zijn in het “national development plan” van de United Nations te verwezenlijken.

Het Dialogo National proces heeft het tij (nog) niet kunnen keren. Wellicht is het aan te raden dat de sociale partners dit proces intensiveren en grotere betrokkenheid en commitment ten toon spreiden. De tijd dringt.

2.ECONOMIE

- **Ontwerp landsverordening niet toekennen verhoging van de bezoldiging 2016 voor overheidsdienaren**

In verband met de bijzondere moeilijk financiële situatie van het land heeft de Regering recent een wetsontwerp bij de Staten ingediend waarin gepleit wordt om in 2016 geen verhoging van de bezoldiging aan overheidsdienaren toe te kennen.

De verantwoordelijk Minister van Bestuur Planning en Dienstverlening (BPD) heeft hiertoe overeenstemming bereikt met de overheidsvakbonden.

Het voorstel van de Regering om in 2016 geen verhoging van salarissen toe te kennen wordt als volgt gemotiveerd:

- Personeelslasten vormen een aanzienlijk bestanddeel van de begroting van het land. In percentages uitgedrukt bedroegen deze in 2014 als volgt:
 - 36% van de landsbegroting;
 - 41% van de jaarlijkse belastingontvangsten;
 - 11% van het BBP

In absolute termen gaat het om een bedrag van ruim ANG 600 miljoen.

- Het instrument reductie van de formatie waarmee in 2013 is aangevangen zal voor de jaren 2014, 2015 en 2016 niet het beoogde effect opleveren. Het is daarom nodig om in 2016 geen verhoging van salarissen toe te kennen. Het financieel effect van deze maatregel voor de overheidsbegroting zal in 2016 een besparing zijn van ANG 4,2 mln.
- Optimalisatie van het overheidsapparaat is een van de noodzakelijke elementen om structureel begrotingsevenwicht te realiseren. Andere onderdelen zijn

beperken risico's overheidsbedrijven, SVB fondsen en verbetering van het financieel beheer.

Indien begrotingsevenwicht uitblijft bestaat het gevaar om een 2de aanwijzing te krijgen.

Dit zal volgens de Regering leiden tot ernstige belemmering voor het uitvoeren van het Regeerprogramma en voor de opbouw van het land.

Dit betekent dat het land en dus ook de regering in een gevaarlijke impasse zal komen te verkeren:

- Er kan niet meer geleend worden, waardoor het nieuwe ziekenhuis als alle overige investeringen niet kunnen worden gerealiseerd. Naast de effecten op de gezondheidszorg, zal dit voor het ziekenhuis als bijkomend effect kunnen leiden tot grote schadeclaims;
- Naast de directe economische effecten hiervan zal een 2de aanwijzing in zo een korte tijd een enorme impact hebben op het vertrouwen van investeerders in Curaçao;
- Het is aannemelijk dat het geheel leidt tot een negatieve spiraal, waardoor er ook geen middelen meer beschikbaar zullen zijn voor de noodzakelijke impulsen in de sociale ontwikkeling van het land;
- Uiteindelijk zal de maatschappelijke onrust ook kunnen toenemen, hetgeen ook politieke gevolgen zal kunnen hebben.

De Regering wijst met nadruk op het feit dat deze maatregel in goed overleg met de overheidsvakbonden is bereikt. Tevens is overeengekomen dat het huidige systeem van vaste bedragen (loontreden) zal worden afgeschaft. In plaats daarvan zal, zo is afgesproken, een prestatiegerichte beoordelings- en beloningsstructuur worden ingevoerd waarbij de hoogte van de op basis van de beoordelingsresultaten toe te kennen incentives hoger zal zijn naarmate er beter is gepresteerd. Ook is afgesproken dat de nieuwe salarisstructuur en het aangepaste beoordelingssysteem uiterlijk 1 oktober 2015 gereed moeten zijn en zullen gelden met betrekking tot de op basis daarvan vanaf 1 januari 2017 toe te kennen incentives.

Met de overheidsvakbonden wordt nog overleg gevoerd over een aantal maatregelen die tot besparingen moeten leiden o.a. aanpassing van ambtelijke pensioenregelingen (verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd, invoering van een middelloodsysteem, stelsel van voorwaardelijke indexatie en afschaffing van de VUT regeling).

Tijdens een recente behandeling van dit ontwerp in de Centrale Commissie van de Staten is gebleken dat een aantal Statenleden van zowel de oppositie als coalitie zijde het niet eens te zijn met het voorstel van de Regering (lees de Minister van BPD).

Redactioneel commentaar:

Met groot onbegrip heeft de VBC kennis genomen van het afwijzen van een met veel moeite door de Minister BPD en overheidsvakbonden alleszins redelijk en billijk overeengekomen akkoord om bij te dragen aan de noodzakelijke besparingen om tot een structureel evenwichtige begroting te komen, door een deel van het parlement.

Dit is een schoolvoorbeeld van opportunistisch korte termijn denken welke wellicht haar oorsprong vindt in het feit dat er binnenkort verkiezingen zullen plaatsvinden. Voorts is

sprake van een volstrekt ongeloofwaardige, weinig constructieve en niet solidaire opstelling omdat deze Statenleden niet met deugdelijke alternatieven komen. Als werknemers in de publieke sector, die met grote tekorten als gevolg van de relatief hoge lonen die daar worden verstrekt wordt geconfronteerd, niet mogen inleveren wie moet dan hiervoor opdraaien ? De rest van de gemeenschap ? Voor alle duidelijkheid moet hierbij worden vermeld dat de gemiddelde jaarlijkse loonkosten van een ambtenaar meer dan ANG 125.000 bedraagt. Veel hoger dan in de private sector het geval is en een duidelijke indicatie dat er ruimte is voor besparingen.

De opstelling van deze Statenleden leidt tot een situatie waar de samenleving het overheidsapparaat moet dienen terwijl het juist andersom moet zijn. Dit is de wereld op zijn kop zetten. De rest van de samenleving wordt op deze wijze als tweederangs burger behandeld. Een dergelijk op politiek populistisch en opportunistisch gebaseerd gedrag is funest voor de verdere ontwikkeling van het Land.

De VBC ondersteunt het streven en de tot nog toe bereikte akkoorden van de Minister BPD met de overheidsbonden en dringt aan op spoedige afronding van het overleg inzake de overige besparingsmaatregelen. Uiteraard zullen deze alsook het nieuwe op prestatie gerichte beoordeling en beloningsstelsel uitgevoerd moeten worden.

Bij de regering wordt ook aangedrongen om het onderdeel personeelslasten in de begroting inzichtelijker te maken. Thans is er sprake van een niet optimaal en duidelijk beeld.

Zo wordt in de begroting 2016 onderstaande tabel gepresenteerd waaruit de totale personeelslasten worden weergegeven.

De eerste reactie is dat de personeelslasten in 2014 ongeveer ANG 470 miljoen zouden bedragen.

Uit het bovenstaand overzicht blijkt echter dat deze meer dan ANG 600 miljoen bedragen.

Het verschil wordt veroorzaakt door onder meer het feit dat in onderstaande tabel onder de post Sociale Zekerheid pensioen gerelateerde elementen (duurtetoeslag, vut) zijn ondergebracht.

Voor de goede orde dient hierbij ook vermeld te worden dat het hier om bedragen gaat die betrekking hebben op het directe overheidsgebeuren. Bedragen die via de begroting aan derden (b.v. instellingen van bijzonder onderwijs gesubsidieerde non profit organisaties) worden verstrekt en aangewend worden om personeelskosten te voldoen zij hierbij niet inbegrepen.

Tabel 4. Gewone dienst

Omschrijving	R2014	P2015	B2015	B2016	B2017	B2018	B2019
<i>Baten</i>	1.676,90	1.796,1	1.841,8	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Belastingopbrengsten	1.392,5	1.500,8	1.477,1	1.450,9	1.471,4	1.504,5	1.553,3
Sociale premies	-	-	-	799,0	779,7	774,0	768,7
Overige opbrengsten	284,4	295,2	364,7	249,5	257,3	262,4	262,8
<i>Lasten</i>	1.634,5	1.796,1	1.714,4	2.499,5	2.508,4	2.540,9	2.584,7
Beloning van personeel	469,8	444,9	440,5	440,8	449,3	462,3	472,6
Verbruik goederen en diensten	226,5	222,2	208,9	210,1	210,2	211,2	211,3
Afschrijving vaste activa	48,0	62,7	62,7	64,5	68,5	65,9	68,6
Interest	62,5	70,5	70,5	67,0	71,6	72,8	74,1
Subsidies	68,3	69,8	69,8	65,1	65,1	65,1	65,1
Overdrachten	336,7	359,8	353,4	349,8	347,3	348,1	349,1
Sociale zekerheid	422,7	481,1	481,1	1.289,1	1.277,4	1.279,8	1.284,0
Andere uitgaven	-	11,8	11,8	10,0	10,0	10,0	10,0
Reserveringen	-	73,2	15,6	3,0	9,0	25,7	49,9
Saldo	42,4	-	127,4	-	-	-	-

- **Reparatie fiscale wetgeving jan 2016**

Wetgeving is een dynamisch proces en behoeft telkens aanpassing. Dit is uiteraard ook het geval voor fiscale wetgeving. De Minister van Financiën heeft in maart 2015 de Task Force Belastingen ingesteld met als taak te adviseren over het vernieuwen van het belastingstelsel voor Curaçao, waarbij ondermeer het aanpassen en vernieuwen van de fiscale wetgeving wordt bedoeld.

Per 1 januari 2015 zijn in het kader van het “Belastingherzieningsplan 2015-2016 een groot aantal wijzigingen ingevoerd. In hoofdlijnen omvatten deze aanpassingen twee aspecten:

- Verlaging van de tarieven Inkomsten en Winstbelasting:
Het schijventarief voor 2015 liep van 12% tot 49%. In 2015 loopt het schijventarief van 10,75% tot 48,25% en in 2016 volgt een verdere verlaging naar schijven van 9,75% tot 46,5%.
De winstbelasting is eveneens verlaagd: voor 2015 bedroeg deze 27,5% . In 2015 gaat het naar 25% en in 2016 naar 22%.
- Beperken respectievelijk afschaffen van een aantal aftrekposten in o.a. in de WB sfeer: investeringsaftrekregeling, vervroegde afschrijvingen, afschrijving gebouwen tot 50% OZB waarde, voedsel, drank en representatiekosten, renteaftrek.
In de IB/LB sfeer: afschaffen aftrek onderhoud eigen woning, premie brand en ongevallenverzekeringen, premie Basisverzekering ziektekosten en

belastingkorting buitenlanders, invoering bijzonder tarief lokale bankrente in combinatie met bronheffing en gebruikelijk loon en fictieve dienstbetrekking.

De Regering is voornemens om per 1 januari 2016 een aantal reparaties op fiscaal gebied door te voeren. Samenvattend gaat het om de volgende onderdelen:

- Invoeren van Banksparen om extra te kunnen sparen voor de oudedagsvoorziening. De aftrek van premies om de oudedagvoorziening te verruimen wordt verhoogd. Thans bedraagt deze maximaal ANG 1000 per jaar. Dit bedrag zal successievelijk opgetrokken worden naar ANG 5000 per jaar.
- De rentebelasting van 8,5% op lokaal sparen wordt ook van toepassing verklaard op lokale verzekeringsmaatschappijen. Thans wordt sparen via een verzekeringsproduct belast met 19,5 %. Aan deze discrepantie wordt per 1 januari 2016 een eind gemaakt.
- In lijn brengen van doorgevoerde aanpassingen van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek aan de fiscale wetgeving o.a. de aspecten omzetting, juridische fusie en splitsing van rechtspersonen;
- Codificering van de zgn Gietel ruling inzake aandelenfusie;
- OB wetgeving ten aanzien van de onderdelen OB heffing bij uitvaartverzekeringen, transacties van goederen binnen het omzetbelastinggebied doch die niet worden ingevoerd en de integratieheffing . Door deze aanpassingen zal in deze situaties geen omzetbelastingheffing plaatsvinden;
- Met betrekking tot de verplichte kasregistratie systemen zal een “soepele” ontheffingsmogelijkheid worden geboden. Indien het kasregistratiesysteem van ondernemers voldoet aan alle eisen welke de verplichte kasregisters wettelijk voorschrijven (kasregisters van de SBAB) en de ondernemer aan alle administratieve verplichtingen voldoet kan de Inspecteur om ontheffing van de verplichte fiscale kasregistratiesystemen worden verzocht.
- Met betrekking tot de fiscale faciliteiten wetgeving (Tax holiday) worden aanpassingen doorgevoerd die gericht zijn om afhandeling van verzoeken aanzienlijk te verkorten. Het voorstel om over te gaan tot versoberen respectievelijk afschaffen van faciliteiten is ingetrokken. Wel worden de bedragen die geïnvesteerd moeten worden om voor incentives in aanmerking te komen verhoogd. Per saldo een positieve ontwikkeling.

De reparaties ten aanzien van elimineren van de cumulatie in de Omzetbelasting, afschaffen vrijstelling OB casino's, vervangen van het factuurstelsel door een kasstelsel, verruiming regeling kleine ondernemers zijn nog in studie en moeten worden uitgewerkt. Dit is ook het geval ten aanzien van de onderdelen expat-, pensionado- en de investors permit regeling.

Ten aanzien van het onderdeel Gebruikelijk loonregeling heeft de Regering gemeend geen aanpassingen te moeten doorvoeren respectievelijk deze te moeten intrekken zoals aangedrongen wordt door ondernemers die deze regeling een ernstige aantasting vinden van het beginsel van vrije ondernemerschap. Bovendien is het vaststellen van de hoogte van het loon op basis van omzetgrootte niet in lijn met gezonde bedrijfseconomische beginselen.

- **Ontwerp Landsverordening optimalisering overheid gelieerde entiteiten 2015**

De Regering heeft recent de ontwerp landsverordening optimalisering overheid gelieerde entiteiten bij de Staten ter behandeling en goedkeuring ingediend.

Het doel van dit ontwerp is om het kader waarbinnen deze entiteiten moeten opereren te hervormen en waar nodig te reguleren teneinde de kosten voor de gemeenschap te drukken, de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren en de risico 's voor de overheidsfinanciën te mitigeren.

De door de regering aangedragen motivering om deze landsverordening in te voeren is gestoeld op de volgende overwegingen:

- dat de overheid gelieerde entiteiten over het algemeen geen solide financiële positie kennen;
- dat dit tot uitdrukking komt in te dure dienstverlening aan de gemeenschap dan wel minder kwalitatieve dienstverlening aan de gemeenschap;
- dat de kosten van de overheid gelieerde entiteiten ten laste van de overheidskas groot zijn dan wel de bijdrage ten bate van de overheidskas beperkt is;
- dat het wenselijk is de financiële positie van de overheid gelieerde entiteiten te verbeteren;
- dat het hiertoe wenselijk is algemeen verbindende normen in te voeren;
- dat het uit efficiëntie overwegingen wenselijk is algemeen geldende procedures en eisen voor het plaatsen van opdrachten door overheid gelieerde entiteiten te introduceren om zodoende zowel de marktwerking, als gelijke behandeling en evenredigheid te bevorderen;
- dat het uit hoofde van transparantie wenselijk is richtlijnen betreffende die procedures vast te leggen;
- dat het uit efficiëntieoverwegingen wenselijk is normen te stellen voor de beloning van het personeel werkzaam bij de overheid gelieerde entiteiten;
- dat het wenselijk is richtlijnen in te voeren aangaande de rentabiliteit en de uitkering van dividend door overheidsvennootschappen te introduceren;

Het aanpakken van de gesignaleerde knelpunten langs de lijnen zoals hiervoor uiteen is gezet zal resulteren in verbetering van de efficiency en zal ruimte creëren om de kwaliteit van de dienstverlening te financieren alsmede om de financiële situatie van deze entiteiten te versterken.

Dit vindt plaats door:

- de bevordering van de marktwerking op de goederen- en dienstenmarkt;
- de bevordering van de marktwerking op de arbeidsmarkt;
- wettelijk vereiste om internationaal aanvaarde kwaliteitsnormen te hanteren;
- handhavend toezicht vanuit de overheid.

Welke zijn de overheid gelieerde entiteiten ?

- Een bij of krachtens landsverordening ingestelde rechtspersoon;
- Een instelling die voor meer dan vijftig procent rechtstreeks door het land Curaçao wordt gesubsidieerd of bekostigd;

- Een krachtens het tweede boek van het Burgerlijk Wetboek opgerichte vennootschap waarin het land Curaçao direct of indirect een aandeel heeft van meer dan vijftig procent, dan wel een vennootschap of stichting als bedoeld in de Landsverordening “corporate governance” ;

Toezicht en bestuur:

Er is een Bureau overheid gelieerde entiteiten. Het bureau heeft rechtspersoonlijkheid. Het Bureau heeft een raad van toezicht bestaande uit 3 leden waaronder de voorzitter. De leden van de raad van toezicht worden per landsbesluit benoemd en bestaat uit:

- a. de Procureur-generaal, ambtshalve lid, of een door deze aan te wijzen vertegenwoordiger;
- b. de Secretaris-generaal van het Ministerie van Financiën, ambtshalve lid, of een door deze aan te wijzen vertegenwoordiger, tevens voorzitter;
- c. een door de minister van Financiën aan te wijzen lid.

Benoeming van de leden van de raad van toezicht geschiedt voor een periode van vijf jaren. Het betreffende lid is bij zijn aftreden onmiddellijk en ten hoogste eenmaal benoembaar.

In bijzondere gevallen kan een lid van de raad van toezicht bij met redenen omkleed landsbesluit door de minister worden geschorst of tussentijds, bij landsbesluit, ontslagen.

Het Bureau bestaat uit drie kamers:

- a. de Adviseur corporate governance;
- b. de Adviseur corporate efficiency;
- c. de Adviseur subsidies en bekostiging.

Aan het hoofd van een kamer staat een directeur.

Opvattingen Raad van Advies:

Bovengenoemd ontwerp Landsverordening is ter advisering voorgelegd aan de Raad van Advies.

De Raad is van oordeel dat het niet gewenst is om ter realisering van het omschreven doel van de regering over te gaan tot vaststelling van het ontwerp. De Raad motiveert haar advies als volgt:

- Uit de memorie van toelichting kan niet worden opgemaakt wat de implicaties van het voorgestelde in het ontwerp zijn voor de overheid gelieerde entiteiten.
- In het ontwerp wordt afgeweken van algemene regels, zoals het BW, zonder dat in de memorie van toelichting een motivering daarvoor is aangedragen.
- De bijzondere positie van de bij of krachtens landsverordening door het land ingestelde rechtspersonen door het vaststellen van het ontwerp worden aangetast.
- Het ook niet vaststaat dat het in het ontwerp voorgestelde kader waarbinnen de overheid gelieerde entiteiten moeten opereren het gewenste resultaat zal hebben.
- Een gedifferentieerde aanpak van deze entiteiten noodzakelijk is.
- Vermenging van privaat en publiekrecht tot inbreuk op de rechtszekerheid van de vennootschappen en stichtingen zal resulteren.
- Doorkruisen van de bepalingen van de landsverordening corporate governance.

- Geen duidelijkheid is gegeven hoe de kosten in de overgangperiode tussen het vaststellen van het ontwerp en het gezond maken van de entiteiten gedekt zullen worden.

De Raad vreest dat de slagvaardigheid binnen de overheid gelieerde entiteiten in vergaande mate aangetast zal worden en dat deze entiteiten als gevolg van het vaststellen van het ontwerp, in tegenstelling tot de door de regering beoogde doel, inefficiënt zullen gaan functioneren.

De regering deelt de mening van Raad van Toezicht niet. Een uniforme wettelijk regeling zal de efficiency, rechtszekerheid, transparantie, duidelijkheid en harmonisatie juist bevorderen. Ook blijft bij een situatie van synchronisatie zelfstandig bestuur bij de entiteiten mogelijk.

Redactioneel commentaar:

De doelstellingen welke de regering met dit ontwerp beogen worden volledig door de VBC onderschreven.

De VBC is evenwel van mening dat deze doelstellingen veel efficiënter en effectiever door middel van het vehikel privatisering gerealiseerd kunnen worden. Daarnaast is het tevens noodzakelijk om ter waarborging van een efficiënte bedrijfsvoering deze vaak monopolistische producenten aan een politiek onafhankelijk Regulatory Board te onderwerpen die middels internationale benchmarking bindende richtlijnen dicteert. Deze regel dient zowel voor een private als publieke exploitatievorm te gelden.

Privatiseren c.q. substitutie van publiek voor privaat vermogen, levert de middelen op welke aangewend kunnen worden om te investeren in noodzakelijke collectieve infrastructurele zaken als onderwijs, veiligheid, fysieke zaken als havens, wegen etc. Deze zijn nodig om structurele economische groei te entameren. Volgens de begroting 2016 bedroeg de deelname van de overheid in overheid gelinieerde entiteiten in 2015 nominaal ANG 1,1 miljard.

3.RAPPORTEN

- **Lijst meest concurrerende landen van de wereld, World Economic Forum**

De World Economic Forum heeft recent de lijst van meest concurrerende landen ter wereld periode 2015-2016 gepubliceerd. Deze lijst is op basis van de Global Competitiveness Index (GCI) samengesteld.

De GCI is een samengestelde index welke uit 12 concurrentie pilaren bestaat. Deze index bestaat uit een set van “factor,- efficiency,- en innovation driven” factoren die het concurrentie en productiviteitsniveau van een land determineren.

De 12 pilaren die volgens de World Economic Forum grotendeel de concurrentie van een land bepalen zijn:

- **Instituties.** Het betreft hier onder meer het juridisch en administratief kader waar binnen de overheid, bedrijven en individuen in wisselwerking met elkaar staan om inkomsten en rijkdom in de economie te genereren. De kwaliteit en soliditeit van de instituties zijn bepalend voor de concurrentie en groeikracht. Naast het legale framework speelt ook het optreden en de houding van de overheid ten opzichte van het fungeren van markten en het managen van de overheidsfinanciën een grote rol. Bureaucratie, transparantie en behoorlijk en deugdelijk bestuur zijn

bepalend voor het vertrouwen en het verloop van het economisch ontwikkelingsproces.

- **Infrastructuur.** Uitgebreide, goed ontwikkelde en efficiënte infrastructuur vormt een essentieel onderdeel voor een evenwichtige en gezonde economische groei. Het bevordert de toegang tot markten, de integratie van regio's en verlaagt de transportkosten voor zowel de bedrijven als de werknemers. Onder infrastructuur moet niet alleen gedacht worden aan het fysieke gebeuren zoals wegen, zee en luchthaven en treinverbindingen maar ook aan een modern en goed functionerende utiliteit stelsel (elektra en water) alsmede een uitgebreide en solide telecommunicatie netwerk.
- **Macro economische stabiliteit.** Hieronder wordt evenwichtige overheidsfinanciën verstaan alsmede beheersbare inflatie.
- **Gezondheidszorg.** Een gezonde beroepsbevolking is van vitaal belang voor de concurrentiepositie van een land. Slechte gezondheidszorg leidt tot hoge kosten en lage productiviteit.
- **Adequaat onderwijs en trainingen.** Kwalitatief goed onderwijs en trainingen zijn van cruciaal belang om productiviteit te verbeteren en duurzame economische groei te bewerkstelligen.
- **Efficiënt werkende goederen en dienstenmarkt.** Optimale productie en allocatie van producten en diensten wordt verkregen bij markten waar vraag en aanbod goed op elkaar zijn afgestemd. Gezonde concurrentie en minimale overheidsinterventie zijn voorwaarden die hiertoe bijdragen. Protectie werkt verstorend en leidt tot vermindering van economische groei.
- **Efficiënt werkende arbeidsmarkt.** De arbeidsmarkt dient de nodige flexibiliteit te omvatten opdat het mogelijk wordt dat werknemers snel en tegen lage kosten van baan kunnen wisselen en ingezet kunnen worden.
- **Efficiënt werkende kapitaalmarkt.** Een goed en effectief werkende financiële sector is van essentieel belang voor een juiste allocatie van fondsen evenals het beschikbaar stellen van kapitaal ter financiering van investeringen. Adequate supervisie ter bescherming van de spaarders en investeerders is eveneens een vereiste alsook het feit dat banken transparant moeten zijn en het vertrouwen niet mogen beschamen.
- **Beschikbaarheid van techniek.** Met name geldt dit voor de meest actuele en gehanteerde informatie en communicatie technologie (ICT).
- **Grootte van de markt.** Om "economies of scales" te realiseren speelt de omvang van de markt een rol. Hierbij gaat het niet alleen om de lokale markt maar buitenlandse markten vervullen steeds vaker een belangrijke functie. Internationale handel en export zijn hierbij de voorname vehikels die ontwikkeld moeten worden.
- **Kwaliteit van het bedrijven en zaken netwerk.** De kwaliteit van bedrijven en het zaken netwerk meer in het bijzonder de wijze van opereren en de toegepaste strategieën bepalen mede de concurrentiekracht en sterkte van het land.
- **Innovatie.** Vernieuwingen en meegaan met de tijd is van essentieel belang voor behoud en verbetering van de concurrentiepositie. Investerings in "research en development" is van cruciaal belang.

De 12 concurrentie pilaren moeten niet als losse op zich zelf staande elementen worden gezien maar zijn nauw aan elkaar gerelateerd. Zo is het bijvoorbeeld niet mogelijk om innovatie van de grond te krijgen als er geen instituten zijn die auteursrechten beschermen en waar onderwijs en training op een laag pitje staat.

Uit de GCI lijst 2015-2016 welke uit 140 landen bestaat blijkt dat Zwitserland, Singapore en de USA wereldwijd de top drie plaatsen bezetten van meest concurrerende landen. Dit was vorig jaar ook het geval. De positie van Nederland is met drie plaatsen verbeterd van plaats 8 in 2014 naar plaats 5 in 2015.

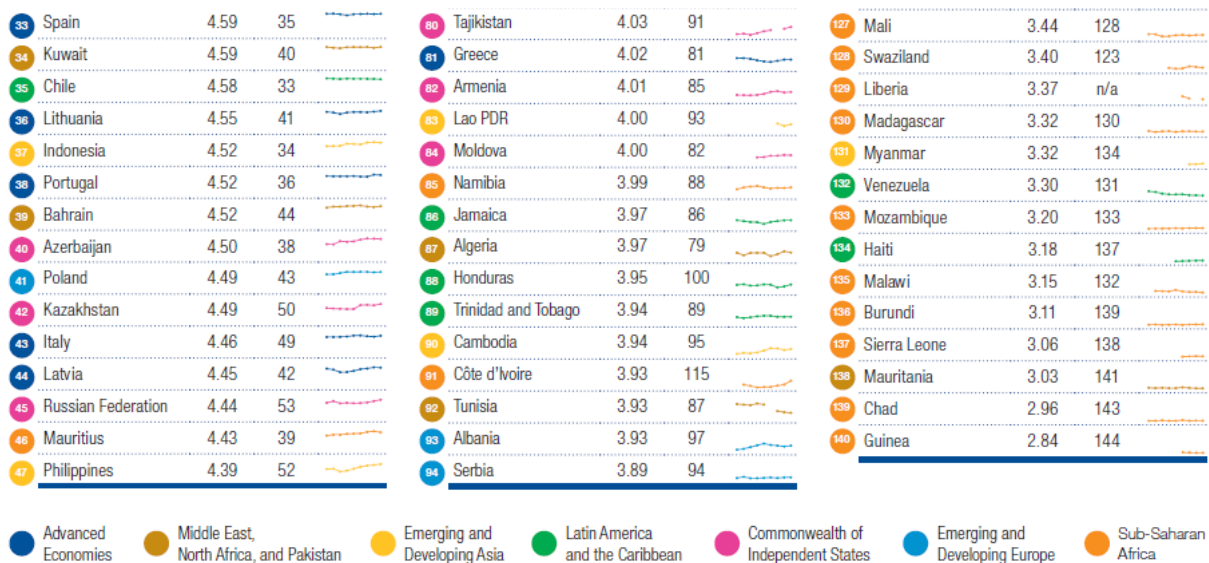
Guinea en Chad bezetten ook in 2015 de twee laatste twee plaatsen.

In de (Caribische) regio staat Panama het hoogst genoteerd (50ste plaats) gevolgd door Costa Rica (52ste plaats), Colombia (61ste plaats), Jamaica (86ste plaats) en Trinidad and Tobago (89ste plaats).

Voor verdere details vide bijgevoegde 2015-2016 GCI lijst.

The Global Competitiveness Index 2015–2016 Rankings

Economy	Score ¹	Prev. ²	Trend ³	Economy	Score ¹	Prev. ²	Trend ³	Economy	Score ¹	Prev. ²	Trend ³
1 Switzerland	5.76	1		48 Malta	4.39	47		95 El Salvador	3.87	84	
2 Singapore	5.68	2		49 South Africa	4.39	56		96 Zambia	3.87	96	
3 United States	5.61	3		50 Panama	4.38	48		97 Seychelles	3.86	92	
4 Germany	5.53	5		51 Turkey	4.37	45		98 Dominican Republic	3.86	101	
5 Netherlands	5.50	8		52 Costa Rica	4.33	51		99 Kenya	3.85	90	
6 Japan	5.47	6		53 Romania	4.32	59		100 Nepal	3.85	102	
7 Hong Kong SAR	5.46	7		54 Bulgaria	4.32	54		101 Lebanon	3.84	113	
8 Finland	5.45	4		55 India	4.31	71		102 Kyrgyz Republic	3.83	108	
9 Sweden	5.43	10		56 Vietnam	4.30	68		103 Gabon	3.83	106	
10 United Kingdom	5.43	9		57 Mexico	4.29	61		104 Mongolia	3.81	98	
11 Norway	5.41	11		58 Rwanda	4.29	62		105 Bhutan	3.80	103	
12 Denmark	5.33	13		59 Slovenia	4.28	70		106 Argentina	3.79	104	
13 Canada	5.31	15		60 Macedonia, FYR	4.28	63		107 Bangladesh	3.76	109	
14 Qatar	5.30	16		61 Colombia	4.28	66		108 Nicaragua	3.75	99	
15 Taiwan, China	5.28	14		62 Oman	4.25	46		109 Ethiopia	3.75	118	
16 New Zealand	5.25	17		63 Hungary	4.25	60		110 Senegal	3.73	112	
17 United Arab Emirates	5.24	12		64 Jordan	4.23	64		111 Bosnia & Herzegovina	3.71	n/a	
18 Malaysia	5.23	20		65 Cyprus	4.23	58		112 Cape Verde	3.70	114	
19 Belgium	5.20	18		66 Georgia	4.22	69		113 Lesotho	3.70	107	
20 Luxembourg	5.20	19		67 Slovak Republic	4.22	75		114 Cameroon	3.69	116	
21 Australia	5.15	22		68 Sri Lanka	4.21	73		115 Uganda	3.66	122	
22 France	5.13	23		69 Peru	4.21	65		116 Egypt	3.66	119	
23 Austria	5.12	21		70 Montenegro	4.20	67		117 Bolivia	3.60	105	
24 Ireland	5.11	25		71 Botswana	4.19	74		118 Paraguay	3.60	120	
25 Saudi Arabia	5.07	24		72 Morocco	4.17	72		119 Ghana	3.58	111	
26 Korea, Rep.	4.99	26		73 Uruguay	4.09	80		120 Tanzania	3.57	121	
27 Israel	4.98	27		74 Iran, Islamic Rep.	4.09	83		121 Guyana	3.56	117	
28 China	4.89	28		75 Brazil	4.08	57		122 Benin	3.55	n/a	
29 Iceland	4.83	30		76 Ecuador	4.07	n/a		123 Gambia, The	3.48	125	
30 Estonia	4.74	29		77 Croatia	4.07	77		124 Nigeria	3.46	127	
31 Czech Republic	4.69	37		78 Guatemala	4.05	78		125 Zimbabwe	3.45	124	
32 Thailand	4.64	31		79 Ukraine	4.03	76		126 Pakistan	3.45	129	

4.(Nieuwe)Wetgeving

Beknopt overzicht recente (initiatief) wetsvoorstellen/aanpassingen op sociaal-economisch gebied welke door de Regering dan wel als initiatief ontwerp van de Staten aan de wetgevende macht ter behandeling zijn aangeboden en waar de SER advies over dient uit te brengen (periode september t/m oktober 2015).

Ontwerp landsverordening tot wijziging van ALL, IB, LB, WB, Successie, Overdrachtbelasting, OB wetgeving, Ontwerp Landsbesluit sluiting bedrijfslocatie en fiscale kasregistratiesystemen.

Dit pakket van voorstellen is de bedoeld als reparatie en aanvulling op het belastingherzieningsplan 2015-2016 welke op 1 januari 2015 in werking is getreden. In een apart artikel wordt in deze editie een beknopt overzicht verstrekt over de reparaties die doorgevoerd zullen worden.

5.ECONOMIC INDICATORS

Foreign Exchange Position (x mln) : Sept 2015 : NAf 2,564
definition IMF Sept 2015 : NAf 2,431
Import coverage (months) Sept 2015 : 4.3

Consumer Price Index (Oct 2006 = 100) July 2015 :125.2
July 2014 :125.1
Change : 0 %
Average inflation past 12 months : 0.8 %

Population and Employment		
Curaçao	: 2013	2011
Total population	150,782	147,858
Employed population	63,493	62,042
Unemployed population	9,512	6,721
Labor Force	73,005	68,763
Unemployment rate	13.0%	9.8%

Stay over tourism no of visitors	: Sept 2015 year to date : 337.594
	Sept 2014 year to date : 325.167
	Change :4%

Cruise tourism no. of passengers	: Sept 2015 year to date: 389.459
	Sept 2014 year to date : 443.432
	Change: -6 %

Stay over nights	Sept 2015 year to date:2.848.813
	Sept 2014 year to date:2.894.380
	Change: -2%

Shipping	: Jan - Aug 2015	Jan - Aug 2014
Freight	649	615
Tanker	784	799
Cruise	169	182
Others	288	258

	Jan- June 2015	Jan-June 2014
Cargo movements, metric tons		
Unloaded	286,846	293,256
Loaded	102,506	97,288

	Sept 2015	Sept 2014
Total companies Commercial Register		
Local	24,915	24,721
International	13,506	14,132
Total	38,421	38,853

Source: Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, Central Bureau of Statistics, Curaçao Tourism Development Foundation, Curaçao Port Authority, MEO, CHATA, Chamber of Commerce Curaçao